

УДК 37.04:51

Назаренко Галина Анатоліївна

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, проректор
КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради», м. Черкаси, Україна
ORCID ID 0000-0002-6306-5739
nagaan@ukr.net

Андрющенко Тетяна Костянтинівна

доктор педагогічних наук, завідувач кафедри
КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради», м. Черкаси, Україна
ORCID ID 0000-0002-9881-5018
antatko@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлено результати здійсненого дослідження потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості дошкільної освіти. Протягом концептуально-діагностичного, організаційно-підготовчого, формувального та контрольнотузальгального етапів педагогічного експерименту в закладах було створено необхідні матеріально-технічні умови для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у різних сферах дошкільної освіти; здійснювався пошук необхідних для якісної дошкільної освіти педагогічних програмних засобів та інших цифрових освітніх ресурсів; забезпечена підготовка педагогічних працівників до використання ІКТ в організації дошкільної освіти та у власному професійному розвитку; створено методичне забезпечення процесу впровадження ІКТ у сферу дошкільної освіти. Доведено, що якість дошкільної освіти характеризує як освітній процес, так і його результати, відображає ступінь досягнення мети і завдань навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку, а також ступінь задоволення очікувань педагогів, дітей та їхніх батьків від використання ІКТ в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Констатовано значний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку ІКТ-компетентності педагогів закладів дошкільної освіти, організації навчання, виховання та розвитку дітей старшого дошкільного віку, налагодження партнерської взаємодії з батьками дошкільників. Представлено досвід використання ІКТ у якості дидактичних засобів, що сприяло більш ефективній реалізації завдань основних освітніх ліній, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина у довкіллі», «Дитина у світі культури», «Діяльність дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» та «Мовлення дитини». Виявлено вагомий потенціал використання інформаційно-комунікаційних технологій для удосконалення поінформованості батьківської громадськості про якість освітніх послуг в закладі дошкільної освіти, а також для налагодження партнерської взаємодії педагогічного колективу та батьківської громадськості з усіх питань дошкільної освіти.

Ключові слова: якість освіти; дошкільна освіта; інформаційно-комунікаційні технології; педагогічний експеримент.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У Концепції «Нова українська школа» наголошується на необхідності наскрізного застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти, що має стати інструментом забезпечення успіху української системи освіти. Зазначається, що для підвищення якості освіти запровадження інформаційно-комунікаційних технологій має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види освітньої діяльності [1].

Сучасними вченими та педагогами-практиками всебічно досліджено основні напрями впровадження ІКТ в освітню діяльність, зокрема як інструменту підвищення якості навчання (вдосконалює освітній процес та підвищує його ефективність), розвитку особистості дитини

(активізує процес пізнання особистістю оточуючого світу та самого себе), інформаційно-методичного забезпечення та керівництва освітнім процесом, комунікації суб'єктів освітнього процесу, автоматизації процесів контролю та корекції результатів освітньої діяльності.

На сьогодні інформаційно-комунікаційні технології, дійсно, стають потужним засобом навчання, виховання та розвитку, використання якого дає змогу педагогам вирішувати методичні завдання на якісно вищому рівні. Це положення повною мірою стосується і дошкільної освіти, метою якої є забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок [2].

За результатами вивчення досвіду використання ІКТ педагогами-новаторами можемо констатувати доцільність використання інформаційно-комунікаційних технологій для збагачення змісту специфічних дитячих форм діяльності – ігрової, практичної, образотворчої, комунікативної. Утім означений досвід, на жаль, не набув належного поширення в галузі дошкільної освіти. Цей факт актуалізує проблему використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій як інструменту підвищення якості дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що в новому Законі України «Про освіту» поняття «якість освіти» визначено як відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти. У цьому контексті дефініція «якість освітньої діяльності» трактується як рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством [2].

Цілком погоджуємось із позицією В. Кременя, який зазначає, що якісна освіта повинна розкривати та розвивати задатки й обдарування особистості, а також забезпечувати максимальну реалізацію її потенціалу [3].

Аналогічної думки дотримується О. Кононко, яка класифікує якісну дошкільну освіту як процес і результат усебічного розвитку особистості дитини, створення сприятливих умов для досягнення нею фізичної, психічної та соціальної зрілості, одержання можливості для реалізації дошкільником свого природного потенціалу та творчих здібностей. Підтримуємо позицію вченого про те, що досягнення якості дошкільної освіти потребує оновлення всіх її складників, зокрема – змісту, методів, форм та засобів виховання і навчання [4].

Особливого значення в процесі створення якісного розвивального середовища, сприятливого для особистісного зростання дитини, нині набувають інформаційно-комунікаційні технології.

У сучасних наукових працях активно досліджуються різні аспекти підвищення якості освіти шляхом створення інформаційного освітнього простору (В. Биков [5], Р. Гуревич, Г. Гордійчук, Л. Коношевський [6] та ін.), використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в організації особистісно орієнтованої дистанційної освіти, що інтегрує педагогічні та телекомунікаційні технології (М. Жалдак, В. Лапінський, М. Шут [7] та ін.); застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі (М. Козяр, А. Кузик [8]); поєднання соціальної взаємодії та мережевої освіти (Н. Олексюк, Л. Лебеденко [9] та ін.).

Для нашого дослідження важливими також стали положення наукових праць зарубіжних (P. Mell, T. Grance [10], D. Siegle [11]) та вітчизняних (В. Биков [12], С. Литвинова [13], І. Малицька [14]) вчених про особливості використання хмарних технологій та цифрових соціальних мереж в організації освітньої взаємодії.

Вивчення результатів наукового пошуку названих вище вчених дає підстави розглядати інформаційно-комунікаційні технології як інтерактивний багатоканальний інструмент пізнавальної діяльності та констатувати значний освітній потенціал ІКТ, які дозволяють:

- здійснювати швидкий доступ до вітчизняних та зарубіжних джерел інформації, зберігати та перетворювати її великі обсяги; моделювати різні процеси та явища, швидко розповсюджувати та впроваджувати результати досліджень у практику;
- використовувати телекомунікаційний простір у спільному дослідженні актуальних проблем;
- здійснювати якісне інформаційне забезпечення суб'єктів взаємодії в контексті досліджуваної проблеми;
- поєднувати індивідуальні та групові форми роботи, вибудовувати індивідуальні освітні траєкторії;
- створювати спільний мережевий контент (глосарії, статті, обговорення, блоги, мультимедійні бібліотеки тощо);
- налагоджувати дистанційні форми спілкування суб'єктів освітньої взаємодії.

За нашими переконаннями, ефективність використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості дошкільної освіти залежить від рівня ІК-компетентності педагогів закладу дошкільної освіти. З огляду на це у процесі дослідно-експериментальної роботи використовувались основні положення розробленої Європейською комісією Рамки цифрової компетентності для громадян [15], визначені ЮНЕСКО «Стандарти компетентії ІКТ для вчителів: модулі стандартів компетентності» [16], а також результати досліджень вітчизняних учених з проблеми формування ІК-компетентності особистості (В. Биков, О. Овчарук [17], Н. Морзе, О. Буйницька, А. Кочарян [18], Н. Голота [19] та ін.). У названих працях визначено принципи, критерії, інструменти й процедури оцінювання та самооцінювання ІК-компетентності особистості, що, своєю чергою, впливатиме на зміст та методику підготовки до використання ІКТ у професійній діяльності.

Наразі можемо констатувати зростання уваги вітчизняних учених до дослідження окремих аспектів впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підвищення якості дошкільної освіти та становлення особистості дошкільника.

Так, учені З. Дорошенко і С. Семчук актуалізують проблему створення в закладах дошкільної освіти інформаційно-комунікаційного середовища. Зокрема З. Дорошенко акцентує увагу на особливостях моделювання інформаційно-комунікаційного середовища в закладах дошкільної освіти. Науковець вважає, що його основною метою має бути виховання здорової, гармонійно і всебічно розвиненої, соціально активної, відповідальної й креативно мислячої особистості [20]. У дослідженні С. Семчук виокремлено та обґрунтовано базові складові інформаційно-комунікаційного середовища закладу дошкільної освіти, а саме: повноцінна багатофункціональна медіатека; Інтернет-бібліотека; інформаційний або редакційно-видавничий центр; каталог інформаційних баз даних; структурована електронна бібліотека методичних матеріалів, пошукових, дослідницьких, експериментальних робіт із різних розділів програми дошкільної освіти [21].

У наукових працях О. Ковальської, В. Рибалко [22] та Т. Осипової [23], а також у дослідженнях грецьких учених (Т. Bratitsis, Т. Kotopoulos, К. Mandila [24]; G. Fesakis, С. Sofroniou, Е. Mavroudi [25]) висвітлено потенційні можливості комп'ютерних технологій для збагачення інтелектуальної сфери дошкільників, розвитку пізнавальної активності, активізації творчих здібностей дітей, удосконалення психічних процесів (пам'яті, мислення, уваги, уваги).

Доцільність використання комп'ютерних ігор в освітньому процесі закладів дошкільної освіти обґрунтовано в дослідженнях Н. Голоти, І. Новик, С. Семчук, L. Plowman, С. Stephen. Зокрема, науковими пошуками І. Новик [26], L. Plowman, С. Stephen [27] підтверджено можливість засвоєння дітьми в комп'ютерних іграх тих елементів знань, які у звичайних умовах і за допомогою традиційних засобів дидактики їм зрозуміти або засвоїти важко. Цілком погоджуємось із позицією І. Новик, яка зазначає, що іграм на комп'ютері з будь-яким змістом має передувати діяльність дітей з опорою на реальний предмет чи реальні дії [26]. Аналогічної думки дотримується С. Семчук, яка відмічає подвійний зміст комп'ютерних

ігор: *ігровий* – одержання дитиною винагороди та *навчальний* – придбання знань, умінь і навичок за допомогою діяльності за заданими правилами[28]. Важливими в контексті нашого дослідження є висновки вітчизняної дослідниці Н. Голоти, яка акцентує увагу на тому, що комп'ютерні ігри комплексно впливають на мотиваційну сферу дошкільника, дозволяють дитині активно й самостійно керувати грою, надають можливість побачити витвір своєї уяви, відтворити процес і динаміку творчості, реалізувати власні можливості [19].

Не применшуючи значущості аналізованих вище наукових праць, слід зазначити, що системне дослідження проблеми підвищення якості дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій поки що не знайшло відображення в роботах вітчизняних учених.

Метою статті є висвітлення ходу і результатів дослідження потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для організації якісної дошкільної освіти. Своєю чергою, досягнення цієї мети передбачає визначення особливостей застосування ІКТ як інструменту підвищення якості організації навчання, виховання та розвитку дітей старшого дошкільного віку, удосконалення ІК-компетентності педагогів закладів дошкільної освіти, і також для налагодження партнерської взаємодії з батьками дошкільників, їх педагогічної просвіти та психологічної підтримки.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

До участі в дослідженні, яке відбувалось протягом 2015-2017 років, були долучені педагогічні працівники 46 закладів дошкільної освіти Черкаської області (всього 187 осіб), які здійснювали навчання, виховання та розвиток дітей старшого дошкільного віку (всього 928 осіб). На етапі теоретичного осмислення досліджуваної проблеми застосовувались методи аналізу науково-педагогічної літератури, систематизації й узагальнення теоретичних даних, контент-аналіз нормативно-правових документів та чинних освітніх програм дошкільної освіти. У ході дослідження також використано методи педагогічної діагностики (анкетування, тестування, самооцінювання, експертні оцінки, педагогічне спостереження) та методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу одержаних результатів. Основним методом дослідження було обрано педагогічний експеримент.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідно-експериментальна робота спрямовувалась на дослідження потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості навчання, виховання та розвитку дітей *старшого дошкільного віку*. Педагогічний експеримент здійснювався у 4 етапи: концептуально-діагностичний, організаційно-підготовчий, формувальний та контрольньо-узагальнювальний.

На **концептуально-діагностичному етапі** дослідно-експериментальної роботи на основі теоретичного аналізу були визначені *організаційно-педагогічні умови* підвищення якості дошкільної освіти на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, а саме:

- керівництво процесом використання ІКТ у діяльності закладу дошкільної освіти;
- розвиток ІК-компетентності педагогів закладу дошкільної освіти та підготовка їх до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності;
- використання ІКТ в організації навчання, виховання та розвитку дітей старшого дошкільного віку;
- налагодження партнерської взаємодії з батьками дошкільників засобами ІКТ.

На цьому ж етапі експерименту була здійснена констатувальна діагностика стану готовності педагогічних працівників закладу дошкільної освіти до використання ІКТ у

професійній діяльності, а також початкового рівня якості дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Ми виходили з того, що якість дошкільної освіти є характеристикою як освітнього процесу, так і його результатів. Зокрема якість дошкільної освіти відображає ступінь досягнення мети і завдань навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку, а також ступінь задоволення очікувань педагогів, дітей та їхніх батьків від використання ІКТ в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

За нашими переконаннями, стан готовності педагогічних працівників закладу дошкільної освіти до використання ІКТ у професійній діяльності залежить від рівня сформованості їхньої інформаційно-комунікаційної компетентності. Діагностика ІК-компетентності педагогів здійснювалась згідно з авторською методикою за критеріями та відповідними їм показниками: *когнітивно-пізнавальним* (усвідомлені знання про сучасні інформаційно-комунікаційні технології, способи використання ІКТ у дошкільній освіті та у власному професійному саморозвитку); *мотиваційно-ціннісним* (усвідомлення значущості ІКТ для підвищення якості дошкільної освіти, позитивна мотивація до використання ІКТ у професійній діяльності, прагнення професійного саморозвитку засобами ІКТ); *технологічно-практичним* (рівень володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, досвід використання ІКТ у здійсненні дошкільної освіти, досвід професійного розвитку засобами ІКТ).

За результатами констатувального діагностування усі респонденти, без винятку, виявили достатній рівень володіння елементарною комп'ютерною грамотністю (вміють писати та редагувати текстову інформацію, скласти та надіслати лист через мережу Інтернет, завантажувати інформацію з мережі на диск і навпаки, роздруковувати інформацію на принтері тощо). Водночас 54,3 % опитуваних у своїх анкетах зазначили, що відчувають певні труднощі у підготовці мультимедійних презентацій, 67,4 % – у користуванні електронними базами даних педагогічного спрямування, 72,8 % – у створенні власного професійного е-портфоліо, 63,5 % – у входженні в електронні конференції та віртуальні професійні спільноти. На жаль, 51,2 % педагогів заявили, що з тих чи інших причин у своїй професійній діяльності вони використовують переважно традиційні засоби дошкільної освіти та свого професійного саморозвитку. Крім цього, 53,8 % респондентів продемонстрували досить обмежені уявлення про способи використання сучасних ІКТ у власній професійній діяльності.

Загалом діагностичні дані засвідчили *високий рівень* ІК-компетентності у 6,8 % педагогічних працівників закладів дошкільної освіти; *достатній рівень* – у 36,7 % осіб та *недостатній рівень* ІК-компетентності виявили 56,5 % педагогів.

Для перевірки якості освіти старших дошкільників засобами інформаційно-комунікаційних технологій була розроблена авторська методика діагностики за кожною освітньою лінією Базового компоненту дошкільної освіти [29]. У цьому нормативному документі *критеріями* та *показниками* освіченості дошкільників визначено очікувані результати освітньої роботи. До кожного критерію було дібрано діагностувальні методики, які вирізнялися: *адекватністю* (дозволяють отримати дані, які відповідають реальному стану суб'єктів діагностування); *об'єктивністю* (не включають суб'єктивну думку в аналіз отриманих даних, забезпечують можливість перевірки даних); *достатністю* (забезпечують повноту даних, необхідних для ґрунтовного вивчення стану суб'єкта діагностування).

Результати концептуально-діагностичного етапу педагогічного експерименту засвідчили однорідність якості освіти дітей експериментальної та контрольної груп на початку експерименту – старті навчального року в старшій групі, а саме:

- загальні результати *початкового рівня* компетентності дошкільників за освітніми лініями «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина в природному довіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини» виявили перевагу середнього рівня освіченості старших дошкільників (63,3% в ЕГ і 63,7% у КГ);

- рівномірно невеликими є показники *високого рівня* освіченості дітей (6,9% в ЕГ і 6,2% у КГ);
- натомість вагомими, на нашу думку, є показники *низького рівня* (29,7% в ЕГ і 27,5% у КГ).

Результати діагностики ІК-компетентності педагогічних працівників експериментальних закладів дошкільної освіти, їхньої готовності до використання ІКТ у професійній діяльності, а також початкового рівня якості дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій було враховано під час стратегічного планування *керівництва процесом використання ІКТ у діяльності закладу дошкільної освіти* на наступному, організаційно-підготовчому етапі експерименту.

В усіх закладах-учасниках експерименту було створено матеріально-технічні умови для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у різних сферах діяльності закладу дошкільної освіти; організовано пошук необхідних для якісної дошкільної освіти педагогічних програмних засобів та інших цифрових освітніх ресурсів; налагоджена підготовка педагогічних працівників до використання ІКТ в організації дошкільної освіти та у власному професійному розвитку; здійснювалось створення та/або накопичення методичного забезпечення процесу впровадження ІКТ у сферу дошкільної освіти.

Центром інформаційно-комунікаційного освітнього простору кожного експериментального закладу дошкільної освіти став його Web-сайт, основними розділами якого були такі сторінки: головна; історія закладу; адміністрація закладу; педагогічний колектив; план роботи закладу; новини закладу; досягнення закладу; фотогалерея; методична робота; відеопрезентації; гурткова робота; матеріали для батьків; зворотній зв'язок (контакти, віртуальна приймальня).

З метою *розвитку ІК-компетентності педагогів та підготовки їх до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності* в експериментальних закладах дошкільної освіти було організовано проведення семінарів-практикумів в очній або дистанційній формах на теми: «Сучасні інформаційні технології», «Методика використання комп'ютерних ігор у дошкільній освіті», «Методика створення мультимедійних презентацій для дошкільної освіти», «Методика створення цифрових дидактичних та розвивальних матеріалів засобами Microsoft Office», «ІКТ у навчанні математиці дітей дошкільного віку», «ІКТ у вивченні азбуки та розвитку мовлення дошкільників», «Сервіси Web 2.0 у дошкільній освіті», «Форми Google у роботі з батьками дошкільників», «Створення веб-портфоліо в системах Word та PowerPoint», «Хмарні технології для професійного саморозвитку педагогів-дошкільників».

Дистанційні семінари-практикуми на означену тематику проводились у формі *вебінарів*. У ході експерименту для організації вебінарів було апробовано платформи OpenMeetings, BigBlueButton, Skype для бізнесу, Adobe Connect. Найбільш зручною для учасників дослідно-експериментальної роботи виявилась платформа Adobe Connect, оскільки її програмне забезпечення дозволяє педагогам у будь-якому місці долучитись до участі у вебінарі за допомогою власних мобільних пристроїв. Крім цього, платформа Adobe Connect забезпечує якісний відео- та голосовий зв'язок, текстові повідомлення у чаті, надає можливість спільно використовувати «білу дошку», демонструвати «Робочий стіл» або активні програмні додатки з комп'ютера «Доповідача», обмінюватись документами Microsoft Office (PDF), застосовувати інструментарій для проведення опитувань і голосувань серед учасників вебінару.

Для надання індивідуальних консультацій за запитом з різних аспектів впровадження ІКТ у сферу дошкільної освіти учасниками експерименту активно використовувався Skype-зв'язок.

З метою професійного саморозвитку педагогам експериментальних закладів дошкільної освіти було рекомендовано використовувати цифрові ресурси Електронної бібліотеки Черкаського ОІПОП, зокрема розділу «Сучасна методика дошкільної освіти» (<http://library.ippro.com.ua/index.php/suchasna-metodika-doshkilnoji-osviti>) та долучитись до

роботи Педагогічного Інтернет-клубу «Дивограй дошкільної педагогіки», розміщеного на Черкаському освітянському порталі – сайті Черкаського ОПОПП (<http://divo.klasna.com/uk/site/index.html>). Педагоги також активно користувались матеріалами електронного видання «Педрада: портал освітян України» (<https://www.pedrada.com.ua/>), Дистанційної Академії (<http://www.d-academy.com.ua/>), брали участь в Інтернет-семінарах та веб-конференціях з актуальних проблем дошкільної освіти (<http://divo.klasna.com/uk/site/seminars.html>).

Крім цього, у закладах дошкільної освіти були створені творчі групи педагогів за основними напрямками використання інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості навчання, виховання та розвитку дошкільників, конкретизувались завдання діяльності кожної із творчих груп у відповідності до завдань експерименту; розроблялись інструкції про порядок організації та проведення дослідно-експериментальної роботи, які затверджувались шляхом видання відповідного наказу по закладу дошкільної освіти. Зусилля педагогів кожної творчої групи спрямовувались на опрацювання науково-методичної літератури, вивчення та аналіз педагогічного досвіду з питань використання інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації завдань основних освітніх ліній, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина у довкіллі», «Дитина у світі культури», «Діяльність дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» та «Мовлення дитини».

З метою створення власних цифрових ресурсів для навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку учасникам творчих груп було рекомендовано використовувати матеріали сайтів «Весела абетка» (www.abetka.ukrlife.org/), «Тематична колекція малюнків (англійською мовою)» (www.ibarryclipart.com), «Колекція пізнавальних матеріалів для дітей» (www.deti.religiousbook.org.ua), «Всеукраїнський сімейний ресурс» (<http://baby.com.ua>), «Діти України» (<http://www.children.edu-ua.net/>), «Бібліотека української літератури» (www.ukrlib.com.ua), «Урядовий сайт для юних громадян» (<http://children.kmu.gov.ua/>), «Дитячий сайт» (<http://deti.e-papa.com.ua/>), «Дитячі казки» (<http://deti.e-papa.com.ua/kazky/>), «Дитячий портал Пустунчик» (<https://pustunchik.ua/>), «Дитячий сайт Левко» (<http://levko.info/>), «Казкар» (<http://kazkar.info/>).

За результатами діяльності творчих груп педагогів у закладах дошкільної освіти було накопичено банк електронних ресурсів казок, мультфільмів, дитячих документальних фільмів пізнавального характеру, дитячих розвивальних ігрових програм, кросвордів, пісень та музичних мелодій, презентацій для реалізації всіх названих вище освітніх ліній. Педагогами також було зібрано колекції різних видів звуків для використання їх в іграх та на заняттях з дітьми, репродукцій картин відомих художників, відео- та музичних фізкультхвилинок.

Створені учасниками творчих груп авторські цифрові ресурси були розміщені на Черкаському освітянському порталі в розділі «Колекція цифрових ресурсів» (<http://oipopp.ed-sp.net/taхonomу/term/207>) та активно використовувались педагогами експериментальних закладів дошкільної освіти у подальшій дослідно-експериментальній роботі.

Відповідно до мети наступного **формувального етапу** педагогічного експерименту здійснювалось упровадження створеного й систематизованого педагогами банку електронних ресурсів для навчання, виховання та розвитку дітей старшого дошкільного віку. У статті подаємо окремі приклади використання інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації завдань освітніх ліній Базового компоненту дошкільної освіти.

Освітня лінія «*Особистість дитини*» передбачає формування позитивного образу «Я», створення бази особистісної культури дитини, забезпечення її активної життєдіяльності. Для реалізації цих завдань педагоги використовували в роботі зі старшими дошкільниками цифрові ресурси-презентації: «Формування емоційного досвіду дошкільника засобами казки» – для формування емоційної активності як складової особистісної культури дитини (<http://oipopp.ed-sp.net/node/15196>); «Шляхи впровадження завдань емоційно-ціннісного розвитку в роботі з дітьми старшого дошкільного віку» – для формування у дітей здатності

орієнтуватися у власних почуттях і почуттях людей, які їх оточують (<http://oipopp.ed-sp.net/node/8926>); відеогра «Емоції з рибками. Вчимо слова». <https://www.youtube.com/watch?v=i221CEXJ6K4>) – для підтримки та розвитку емоційної сфери дитини. Цифрові ресурси «Формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільнят» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/17924>) стали корисними для ознайомлення дошкільників із видами спорту та спортивними іграми, формування у них уявлення про те, що лише здоровий спосіб життя зробить їх сильними, здоровими та бадьорими. З метою оздоровлення дітей педагогами експериментальних закладів використовувався цифровий ресурс «Кольоротерапія» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/7573>). Крім цього, відеоруханки «Рукавичка» (<https://www.youtube.com/watch?v=ghazA7KGERQ>) та «Маю десять пальців я» (<https://www.youtube.com/watch?v=i-5wGeDAKvw>) сприяли зміцненню здоров'я дітей і закріпленню знань про його збереження.

Зміст освітньої лінії «*Дитина в соціумі*» передбачає формування у дітей навичок соціально прийнятої поведінки, вміння орієнтуватись у світі людських відносин, готовності співпереживати та співчувати іншим. Вихователі забезпечували реалізацію цих завдань шляхом навчання дітей у віртуальній школі «Етикет для малюків» на дитячому порталі «Пустунчик» (<https://pustunchik.ua/>). Крім цього, на заняттях дошкільники аналізували відео-файли «Азбука ввічливості», «Оціни вчинки у казках», «Хороші вчинки», «Погані вчинки» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/17913>). Корисними також стали цифрові ресурси, завдяки яким дітей знайомили з їхніми правами (<http://oipopp.ed-sp.net/node/15260>) та обов'язками (<http://oipopp.ed-sp.net/node/15259>). Загадки, ілюстрації, цікаві завдання, представлені у презентації «Дорожні знаки – наші помічники», мотивували дошкільників до активного вивчення правил дорожнього руху (<http://oipopp.ed-sp.net/node/15250>).

Зміст освітньої лінії «*Дитина у природному довкіллі*» передбачає наявність уявлень дошкільників про живі організми і природне середовище, багатоманітність явищ природи, причинно-наслідкові зв'язки у природному довкіллі та взаємозв'язок природних умов, рослинного і тваринного світу, позитивний і негативний вплив людської діяльності на стан природи. Реалізації цих цільових настанов сприяло використання матеріалів мультимедійних проєктів «Формування екологічної свідомості та компетентності у дітей дошкільного віку» представлених добіркою презентацій та відеофільмами «Що означають кільця на пеньку?», «Дивовижні перетворення насінинки», «Краплинка-мандрівниця» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/22103>). Ілюстровані презентації «Екологічний калейдоскоп» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/17916>) стимулювали розвиток логічного мислення та розширення знань дітей про найпоширеніші зимові явища природи. Цифровий ресурс «Овочі і фрукти – здоров'я продукти» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/15350>), дидактична комп'ютерна гра для дошкільників «Хто де живе?» (<https://www.youtube.com/watch?v=PZoR9ktbDE4>), онлайн-ігри «Голодні ведмедики» (<http://levko.info/onlajn-ihry/onlajn-hra-holodni-vedmedyky/>) та «Нагодуй собаку» (<http://levko.info/onlajn-ihry/onlajn-hra-nahoduj-sobaku/>) не лише збагачували знання дошкільників про зв'язок здоров'я людини з природою, а й забезпечували моральне виховання дітей.

Освітня лінія «*Дитина у світі культури*» передбачає формування почуття краси в її різних проявах, естетичного ставлення до життя, розвиток творчих здібностей, формування елементарних трудових, технологічних та художніх навичок, самостійності, культури та безпеки праці. Цьому сприяло слухання української музики та знайомство з «видатними голосами України» на дитячому порталі «Пустунчик» (<https://pustunchik.ua/>); використання мультимедійних ігор для розвитку музичних здібностей дошкільників: «Як Колобок подорожував – характер музики вивчав», «Веселі нотки», «Відгадай мелодію» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/22119>). Використання презентації «Які бувають книги?» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/7460>) дозволило розширити знання дітей про різноманітність книг та їх значення. Музично-дидактичні онлайн-ігри «Зайці», «Вгадай-ка» (<https://www.youtube.com/watch?v=8KbIZBK2fcA>) сприяли формуванню у дітей вміння класифікувати звуки та впізнавати за звучанням музичні інструменти.

Розвитку фантазії, формуванню художніх навичок, умінь користуватись комп'ютерною «мишкою» сприяло залучення дошкильників до роботи у графічному редакторі Paint. Діти вчилися самостійно малювати будиночки для казкових героїв, веселку, сонечко, хмаринки і дощик, а також реалізовувати власні фантазії. Під час відео-уроку «Змішування основних кольорів» (<http://levko.info/vesela-shkola/zmishuvannya-osnovnyh-koloriv-video-urok/>) діти активно застосовували отримані знання на практиці.

Завдяки використанню цифрового ресурсу «Українські письменники - дітям» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/9120>), який містить презентації та аудіофайли, діти знайомились із літературою як мистецтвом слова. Відеофільм «Як вести себе в театрі» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/7459>) допоміг дітям вивчити і запам'ятати правила поведінки в закладах культури.

Освітня лінія «Гра дитини» передбачає розвиток творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості, вільної самостійної ігрової діяльності дітей та формування стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому. Використання відеофільмів «Чарівний пісок», «Пісочна анімація», «Експериментування з піском» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/17931>) сприяло зацікавленню дітей техніками малювання піском. Відеогра «Де чия тінь» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/15222>) забезпечувала розвиток уваги, спостережливості, пам'яті, логічного мислення, орієнтації дітей у формах, активізувала інтелектуальний потенціал у пізнанні світу.

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» передбачає сформованість доступних для дитини дошкільного віку уявлень, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів довколишнього світу; оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток у неї наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного мислення та формування елементарних математичних уявлень. Реалізацію означених вимог забезпечило запровадження в освітній процес експериментальних закладів дошкільної освіти інформаційно-комунікаційних технологій. Діти оволодівали навичками роботи на комп'ютері. Під час роботи у програмі «Калькулятор» старші дошкильники вчилися набирати цифри, арифметичні знаки, самостійно складати і вирішувати приклади. Дітям пропонувалися ігри «Склад числа», «Яка цифра загубилась?», «Який знак підходить?». Крім цього, у графічному редакторі Paint діти малювали геометричні фігури та фантазії з геометричних фігур, заливаючи їх різними кольорами: «Ялинка», «Гриб», «Піраміда», «Мозаїка», «З'єднай будиночки».

Використання мультфільму «Вчимо кольори і цифри» (https://www.youtube.com/watch?v=Qc_bor8hnCQ) та відеоролику «Вчимо цифри» (<https://www.youtube.com/watch?v=G50zZpzQwjs>) дозволило активізувати різні аналізатори у процесі навчання дітей математиці. Набуттю старшими дошкильниками математичної компетентності також сприяло застосування онлайн-ігор: «Лінії для дітей» (<http://gog.com.ua/igri-diyego/2141-gra-pazl-diyego-linii-dlya-ditej.html>), «Міккі Маус: Рахуємо разом» (<http://gog.com.ua/igri-disnej/2169-gra-mikki-maus-rahuyemo-razom.html>), «Встигніть вирішити приклад» (<http://gog.com.ua/igri-matematika/4857-gra-vstignit-virishiti-priklad.htm>), «Знайди відмінності» (<http://www.game-game.com.ua/uk/tags/411/>), «Вчимо цифри» (https://www.youtube.com/watch?v=JcaNiX_Z_VQ) та інших.

Освітня лінія «Мовлення дитини» передбачає засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою в різних життєвих ситуаціях. Формуванню духовно-моральних якостей дошкильників засобами художнього слова на основі розвитку діалогічного мовлення сприяло застосування в роботі авторського електронного посібника «Казковий дивосвіт» (<http://oipopp.ed-sp.net/node/22097>). Під час ознайомлення дітей з буквами була корисною програма «В гостині в матусі Гусині» (<https://www.google.com.ua/search?q>).

Збагаченню словникового запасу дітей і розвитку слухової пам'яті сприяло слухання вихованцями музичних та аудіоказок «Іван-Побиван», «Івасик-Телесик» та інших,

розміщених на сайті «Казкар» (<http://kazkar.info>), а також ігри для розвитку зв'язного мовлення дошкільнят (<https://www.youtube.com/watch?v=CtOwtO2fvIU>)

Працюючи на комп'ютері у текстовому редакторі, діти закріплювали знання з грамоти, вчилися набирати букви, склади, слова зі знайомих букв однією та двома руками («Придумай слово», «Я скажу – ти запиши!», «Знайомі слова»).

Проведена таким чином робота ствердила нас у думці, що використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема цифрових ресурсів, у якості дидактичних засобів сприяє підвищенню мотивації дошкільників до навчання, розвитку творчих здібностей дітей, їхньої уваги, уяви, пам'яті, логічного мислення, є однією з умов створення психологічно комфортного середовища в закладах дошкільної освіти та вагомим ресурсом підвищення якості дошкільної освіти.

У ході педагогічного експерименту досліджено потенційні можливості ІКТ для налагодження партнерської взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками дошкільників. Так завдяки створеному веб-сайту батьки дошкільників мали змогу дізнаватись про всі події, які відбувались у кожному експериментальному закладі, оперативно отримували відомості про життя групи своєї дитини, а також інформацію навчального, методичного або розвивального характеру, яку можна використовувати в умовах сімейного виховання. Веб-сайт закладу також надавав можливість для постійного зворотного зв'язку із родинами вихованців, сприяв здійсненню обміну досвідом сімейного виховання, оперативному реагуванню педагогічного колективу на проблеми, які найбільше хвилюють батьків дошкільників.

У ході експерименту підтверджено ефективність *електронної пошти* як швидкого, зручного та ефективного способу спілкування з родинами дошкільників. Під час підготовки до будь-яких заходів виховного та розвивального характеру батьки дітей отримували запрошення та необхідну інформацію, а також анкети та тести, які давали змогу не лише вивчити думку батьківської громади з того чи іншого питання, а й залучити родини дітей до активної участі у виховному процесі.

Ефективною формою партнерської взаємодії педагогів і батьків дошкільників став *дистанційний консультативний пункт*, який функціонував за допомогою Skype-зв'язку. Члени родин мали можливість отримувати конфіденційну та адресну інформацію про розвиток своєї дитини, а також компетентні відповіді вихователів, представників адміністрації, практичного психолога, логопеда, фізичного інструктора, музичного керівника, соціального педагога та медичної сестри на актуальні питання стосовно навчання та виховання своєї дитини.

Таким чином, можемо констатувати значний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій для удосконалення поінформованості батьків про якість освітніх послуг в закладі дошкільної освіти, надання можливості для отримання інформації про розвиток своєї дитини, підвищення якості педагогічної просвіти та психологічної підтримки батьків та членів сімей дошкільників, створення умов для партнерської взаємодії педагогічного колективу та батьківської громадськості з усіх питань дошкільної освіти.

Завданнями **контрольно-узагальнювального етапу** педагогічного експерименту були: здійснення контрольного діагностування рівня ІК-компетентності педагогів закладів дошкільної освіти та ступеня їхньої готовності до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності за авторською методикою констатувальної діагностики; порівняння результатів констатувального і контрольного діагностування, кількісний аналіз та системне оцінювання ефективності інформаційно-комунікаційних технологій для навчання, виховання та розвитку дітей старшого дошкільного віку; презентація результатів дослідно-експериментальної роботи на обласних семінарах та освітянських виставках.

Результати контрольного діагностування ІК-компетентності педагогічних працівників експериментальних закладів дошкільної освіти засвідчили зростання *високого рівня* її сформованості: з 6,8 % на концептуально-діагностичному етапі експерименту – до 27,6 % на

контрольно-узагальнювальному (динаміка +20,8 %). Виявлено також значне зростання кількості педагогів, які продемонстрували *достатній рівень* ІК-компетентності: з 36,7 % осіб на концептуально-діагностичному етапі експерименту – до 63,9 % на контрольно-узагальнювальному (динаміка +27,2 %). Позитивним є факт зменшення на 48 % кількості педагогів із *недостатнім рівнем* ІК-компетентності: з 56,5 % на концептуально-діагностичному етапі – до 8,5 % осіб на контрольно-узагальнювальному етапі дослідно-експериментальної роботи.

Потенціал інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості дошкільної освіти підтверджено шляхом порівняння результатів діагностики рівнів освіченості дітей старшого шкільного віку на концептуально-діагностичному етапі з діагностичними даними, отриманими на контрольно-узагальнювальному етапі дослідження. Зокрема результати діагностики набутих дітьми компетентностей за освітніми лініями Базового компоненту дошкільної освіти засвідчили, що кількість старших дошкільників ЕГ з високим рівнем збільшилася на 24,3%. Позитивним є зниження в ЕГ показників середнього і низького рівня відповідно на 1,3% і 23,0%. У контрольних групах, де освітній процес відбувався у традиційний спосіб, кількість вихованців з високим рівнем набутих компетентностей зросла лише на 10,9%, а із середнім – на 3,9%. Кількість дітей, які мали низький рівень, зменшилася лише на 14,8%.

Отже, результати діагностики на контрольно-узагальнювальному етапі дослідження засвідчили підвищення якості дошкільної освіти завдяки впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес дошкільників старших груп експериментальних закладів.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Результати здійсненого дослідження потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості дошкільної освіти стали підставою для формулювання таких *висновків*:

1. Підвищення ефективності керівництва процесом використання ІКТ як умови підвищення якості дошкільної освіти досягається шляхом створення матеріально-технічних умов для оптимального застосування інформаційно-комунікаційних технологій у різних сферах діяльності закладу дошкільної освіти, організації пошуку необхідних цифрових освітніх ресурсів та накопичення методичного забезпечення якісної дошкільної освіти, налагодження процесу підготовки педагогічних працівників до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації дошкільної освіти та у власному професійному розвитку.

2. Розвитку ІК-компетентності педагогів закладу дошкільної освіти, підвищенню ефективності підготовки вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності сприяє організація навчальних вебінарів, дистанційних індивідуальних консультацій за запитом вихователів з різних аспектів упровадження ІКТ у сферу дошкільної освіти, діяльність віртуальних професійно-фахових спільнот (педагогічних Інтернет-клубів, дистанційних творчих груп зі створення власних цифрових ресурсів для навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку), використання цифрових ресурсів педагогічних електронних видань та електронних бібліотек.

3. Доведено, що використання цифрових ресурсів (аудіофайлів казок, пісень та музичних мелодій, мультфільмів, дитячих документальних відеофільмів пізнавального характеру, дитячих розвивальних ігрових програм, дидактичних ігор, кросвордів, матеріалів мультимедійних проєктів, презентацій тощо) у якості дидактичних засобів сприяє підвищенню мотивації дошкільників до навчання, розвитку творчих здібностей дітей, їхньої уваги, уяви, пам'яті, логічного мислення, є однією з умов створення психологічно

комфортного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти та вагомим ресурсом підвищення якості дошкільної освіти.

4. Досліджено вагомий потенціал ІКТ для налагодження партнерської взаємодії з батьками дошкільників. Зокрема використання інформаційно-комунікаційних технологій сприяє вдосконаленню педагогічної просвіти батьківської громадськості, забезпечує надання батькам можливості для отримання інформації про розвиток своєї дитини, підвищення якості психологічної підтримки батьків, а також створює умови для співпраці педагогічного колективу та членів сімей дошкільників з усіх питань дошкільної освіти.

Отже, результати дослідно-експериментальної роботи дають можливість констатувати значний потенціал ІКТ для підвищення якості дошкільної освіти.

Подальші дослідження вважаємо доцільним спрямувати на розроблення технології підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання інформаційно-комунікаційних технологій як інструменту підвищення якості дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Колегія МОН України (2016, жовтень 27). Концепція “Нова українська школа”. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
- [2] Верховна Рада України. (2017, вересень 05). Закон № 2145-VIII, Закон України “Про освіту”. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- [3] В. Кремень, “Якісна освіта і нові вимоги часу”, *Директор школи, ліцею, гімназії*, № 4, с. 4-11, 2013.
- [4] О. Л. Кононко, “Умови розвитку в ранньому онтогенезі цілісного світобачення”, *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Т. Шевченка: педагогіка*, вип. 2, с. 85-91, 2013.
- [5] В. Ю. Биков, “*Моделі організаційних систем відкритої освіти*”: монографія. Київ, Україна: Атіка, с. 684, 2009.
- [6] *Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ*: монографія. [Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський та ін.], за ред. Р. С. Гуревича. Вінниця, Україна: ФОП Рогальська І. О., с. 348, 2011.
- [7] М. І. Жалдак, В. В. Лапінський, М. І. Шут, “*Комп’ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики*”: посіб. для вчителів. Київ, Україна: НПУ ім. М. П. Драгоманова, с. 182, 2004.
- [8] М. М. Козяр, А. Д. Кузик, “Застосування мультимедійних телекомунікаційних технологій у навчально-виховному процесі”, *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.*, редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця, Україна, вип. 10, с. 340-345, 2006.
- [9] Н. В. Олексюк, Л. В. Лебеденко, “Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами”, *Інформаційні технології і засоби навчання*, т. 48, № 4, с. 88-102, 2015.
- [10] P. Mell, T. Grance. “*The NIST Definition of Cloud Computing : Recommendation of the National Institute of Standards and Technology*”. Gaithersburg : National Institute of Standards and Technology, III, 3 p, September 2011, (Special Publication 800-415), [Електронний ресурс]. Доступно: <http://csrc.nist.gov/publications/nistpubs/800-145/SP800-145.pdf>.
- [11] D. Siegle. “Cloud Computing: A Free Technology option to Promote Collaborative learning”, *Gifted Child Today*, Fall, Vol. 33, № 4, P. 41–45, 2010.
- [12] Биков В. Ю. “Хмарна комп’ютерно-технологічна платформа відкритої освіти та відповідний розвиток організаційно-технологічної будови ІТ-підрозділів навчальних закладів”, *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*, № 1, с. 81-98, 2013.
- [13] Литвинова С. Г. “*Хмарні технології в управлінні дошкільними навчальними закладами*” [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.ruobolon.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=979:2013-06-12-18-4453&catid=69:obolon-365&Itemid=91
- [14] І. Д. Малицька, “Віртуальні освітні спільноти як ефективний засіб формування ІКТ-компетентностей: зарубіжний досвід”, *Інформаційні технології і засоби навчання*, № 6 (38), 2013. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/956/708>
- [15] Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Van den Brande, G. (2016). DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR27948 EN. doi:10.2791/11517/— 44 p.

- [16] ICT competency standards for teachers: competency standards modules. UNESCO" [Електронний ресурс]. Доступно: <http://cst.unesco-ci.org/sites/projects/cst/The%20Standards/ICT-CSTCompetency%20Standards%20Modules.pdf>. (in English)
- [17] В. Ю. Биков, О. В. Овчарук, "Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності учнів та педагогів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті". Київ, Україна: Педагогічна думка, с. 170, 2017.
- [18] Н. Морзе, О. Буйницька, А. Кочарян, "ІК-компетентність викладачів та студентів як шлях до формування інформаційно-освітнього середовища університету", *Компетентісно зорієнтована освіта: якісні виміри*, Київ, Україна: Київський ун-т ім. Б.Грінченка, с. 151-196, 2015.
- [19] Н. Голота, "Підготовка вихователів до застосування комп'ютерних технологій у сучасному ДНЗ", *на Міжнар. наук.-практ. конф. Сучасне дошкілля: реалії та перспективи*, Нац. пед. університету ім. М. П. Драгоманова (16 жовт. 2008 р.), Київ: Вид-во НПУ, с. 249-252, 2008.
- [20] З. П. Дорошенко, "Можливості моделювання інформаційно-освітнього середовища дошкільного навчального закладу", *Дошкільна освіта*, № 3(29), с. 48-53, 2010.
- [21] С. Семчук, "Комп'ютерно-розвивальне середовище як складова педагогічного процесу дошкільного навчального закладу", *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*: зб. наук. праць, гол. ред. В. М. Мадзігон та ін. Київ, Україна: Інститут обдарованої дитини НАПН України, вип. 1(14), с. 18-23, 2015.
- [22] В. Рибалко, О. Ковальська, "Розвиток пізнавальної активності дітей засобами комп'ютерних технологій", *Дитячий садок.*, № 28 (556), липень, с. 3-5, 2010.
- [23] Т. Г. Осипова, "Компьютерные программы для детей дошкольного возраста", *Детский сад от А до Я: научно-метод. журнал для педагогов и родителей*, № 1, с. 149-161, 2003.
- [24] T. Bratitsis, T. Kotopoulos, K. Mandila, "Kindergarten children's motivation and collaboration being triggered via computer while creating digital stories: A case study". *International Journal of Knowledge and Learning*, 8 (3-4), 239-258, 2012.
- [25] G. Fesakis, C. Sofroniou, E. Mavroudi, (2011). "Using the internet for communicative learning activities in kindergarten: The case of the "Shapes Planet". *Early Childhood Education Journal*, 38(5), 385-392, 2011.
- [26] І. М. Новик, "Проектування навчальних комп'ютерних ігор в освітньому процесі дошкільного навчального закладу", *Вісник психології і соціальної педагогіки: зб. наук. праць*, Київського ун-ту імені Бориса Грінченка, вип. 4, с. 34-36, 2010.
- [27] L. Plowman, C. Stephen, "Children, play and computers in pre-school Education, *British Journal of Educational Technology*, 36 (2), 145-158, 2005.
- [28] С. І. Семчук, "Комп'ютерні ігри та їх використання в педагогічному процесі ДНЗ", *Педагогіка. Актуальні наукові дослідження. Теорія, практика*, сб. науч. докл., Варшава, Польща: Изд-во: Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», с. 6-13, 2015.
- [29] Базовий компонент дошкільної освіти, *Вихователь-методист дошкільного закладу*, Спецвипуск, с. 1-29, 2012.

Матеріал надійшов до редакції 07.11.2018 р

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Назаренко Галина Анатольевна

доктор педагогических наук, старший научный сотрудник, проректор
КНЗ «Черкасский областной институт последипломного образования педагогических работников
Черкасского областного совета», г.Черкассы, Украина
ORCID ID 0000-0002-6306-5739
nagaan@ukr.net

Андрющенко Татьяна Константиновна

доктор педагогических наук, заведующая кафедры
КНЗ «Черкасский областной институт последипломного образования педагогических работников
Черкасского областного совета», г.Черкассы, Украина
ORCID ID 0000-0002-9881-5018
antatko@ukr.net

Аннотация. В статье отражены результаты проведенного исследования потенциальных возможностей информационно-коммуникационных технологий для повышения качества дошкольного образования. В течение концептуально-диагностического, организационно-подготовительного, формирующего и контрольно-обобщающего этапов педагогического эксперимента были созданы необходимые материально-технические условия для эффективного

использования информационно-коммуникационных технологий в различных сферах дошкольного образования. В экспериментальных учреждениях осуществлялся поиск необходимых для качественного дошкольного образования педагогических программных средств и других цифровых образовательных ресурсов; была обеспечена подготовка педагогов к использованию ИКТ в организации дошкольного образования и в собственном профессиональном развитии; создано методическое обеспечение процесса внедрения ИКТ в сферу дошкольного образования. Доказано, что качество дошкольного образования характеризует как образовательный процесс, так и его результаты, отражает степень достижения цели и задач обучения, воспитания и развития детей дошкольного возраста, а также степень удовлетворения ожиданий педагогов, детей и их родителей от использования ИКТ в образовательном процессе учреждения дошкольного образования. Констатировано значительный потенциал информационно-коммуникационных технологий для развития ИК-компетентности педагогов, организации обучения, воспитания и развития детей старшего дошкольного возраста, налаживания партнерского взаимодействия с родителями дошкольников. Представлен опыт использования ИКТ в качестве дидактических средств, что способствовало более эффективной реализации задач основных образовательных линий, определенных Базовым компонентом дошкольного образования: «Личность ребенка», «Ребенок в социуме», «Ребенок в окружающей среде», «Ребенок в мире культуры», «Деятельность ребенка», «Ребенок в сенсорно-познавательном пространстве», «Речь ребенка». Выявлено значительный потенциал использования информационно-коммуникационных технологий для совершенствования осведомленности родительской общественности о качестве образовательных услуг в учреждении дошкольного образования, а также для организации партнерского взаимодействия педагогического коллектива и родительской общественности по всем вопросам дошкольного образования.

Ключевые слова: качество образования; дошкольное образование; информационно-коммуникационные технологии; педагогический эксперимент.

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AS AN INSTRUMENT FOR PRESCHOOL EDUCATION QUALITY IMPROVEMENT

Halyna A. Nazarenko

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vice Rector

MEI «Cherkasy Regional Institute of Postgraduate education of Teachers of the Cherkasy Regional Council», Cherkasy, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-6306-5739

nagaan@ukr.net

Tetiana K. Andriushchenko

Doctor of Pedagogical Sciences, Head of the Department

MEI «Cherkasy Regional Institute of Postgraduate education of Teachers of the Cherkasy Regional Council», Cherkasy, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-9881-5018

antatko@ukr.net

Abstract. The article highlights the results of the research on information and communication technologies potential possibilities for preschool education quality improvement. During conceptual-diagnostic, organization-preparational, formational and test-generalizing stages of pedagogical experiment in educational establishments there were created necessary material-technical conditions for effective use of ICT in different spheres of preschool education. The research of pedagogical software required for qualified preschool education and other digital educational resources was carried out. It was provided teachers training to use ICT in organization of preschool education and in personal professional development, as well as created methodological support for the implementation of ICT in sphere of preschool education. It has been proved that the quality of preschool education characterizes both the educational process and its results, reflects the level of achieving the aim and tasks of education, upbringing and development of preschool age children and also the level of fulfillment of teachers', children's and their parents' expectations from the use of ICT in the educational process at preschool educational establishments. This article ascertains a significant potential of ICT in the development of preschool teachers IC-competency, organization of education, upbringing and development of children of the upper preschool age, testifies to the importance of cooperation with parents of preschoolers. It presents the experience of using ICT as a didactic tool, which contributed to a more effective realization of the tasks of the main lines of education, which are defined as a basic component of preschool

education: “Child’s personality”, “Child in the society”, “Child in the environment”, “Child in the world of culture”, “Child’s game”, “Child in sensory-cognitive space” and “Child’s speech”. The article reveals the significant potential of the use of information and communication technologies for raising the parental awareness about the quality of educational services in the preschool educational institution, as well as for establishing a partnership between the teaching staff and the parent community on all issues of preschool education.

Keywords: quality of education; preschool education; ICT; pedagogical experiment.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Kolehiia MON Ukrainy (2016, zhovten 27). *Conception “New Ukrainian school”*. [online]. Available: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (in Ukrainian).
- [2] Verkhovna Rada Ukrainy. (2017, veresen 05). *Zakon № 2145-VIII, Law of Ukraine “About education”*. [online]. Available: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (in Ukrainian).
- [3] V. Kremen, “Qualified education and new requirements of the time”, *Dyrektor shkoly, litseiu, himnazii*, № 4, s. 4-11, 2013. (in Ukrainian).
- [4] O. L. Kononko, “Conditions of development in early ontogenesis of a holistic world view”, *Naukovyi visnyk Kremenetskoho oblasnoho humanitarno-pedahohichnoho instytutu im. T. Shevchenka: pedahohika*, vyp. 2, s. 85-91, 2013. (in Ukrainian).
- [5] V. Yu. Bykov, “*Models of the organizational systems of open education*”: monohrafiia. Kyiv, Ukraina: Atika, s. 684, 2009. (in Ukrainian).
- [6] *Educational environment for preparation of future teachers by means of ICT: monohrafiia*. [R. S. Hurevych, H. B. Hordiichuk, L. L. Konoshevskiyi ta in.], za red. R. S. Hurevycha. Vinnytsia, Ukraina: FOP Rohalska I. O., s. 348, 2011. (in Ukrainian).
- [7] M. I. Zhaldak, V. V. Lapynskiyi, M. I. Shut, “*Computer-oriented means of teaching Math, Physics, IT*”: posib. dlia vchyteliv. Kyiv, Ukraina: NPU im. M. P. Drahomanova, s. 182, 2004 (in Ukrainian).
- [8] M. M. Koziar, A. D. Kuzyk, “Use of multimedia telecommunicative technologies in educational process”, *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv : metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zb. nauk. pr.*, redkol.: I. A. Ziaziun (holova) ta in. Kyiv-Vinnytsia, Ukraina, vyp. 10, s. 340-345, 2006 (in Ukrainian).
- [9] N. V. Oleksiuk, L. V. Lebedenko, “Use of electronic social networks in social-pedagogical work with pupils”, *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, t. 48, № 4, s. 88-102, 2015 (in Ukrainian).
- [10] P. Mell, T. Grance. “The NIST Definition of Cloud Computing : Recommendation of the National Institute of Standards and Technology” .Gaitherburg : National Institute of Standards and Technology, III, 3 p, September 2011, (Special Publication 800-415), [online]. Available:<http://csrc.nist.gov/publications/nistpubs/800-145/SP800-145.pdf> [in English].
- [11] D. Siegle. “Cloud Computing: A Free Technology option to Promote Collaborative learning”, *Gifted Child Today*, Fall, Vol. 33, № 4, P. 41–45, 2010 [in English].
- [12] V. Yu. Bykov, *Cloud Computer-Technology Platform of Open Education and Appropriate Development of Organizational and Technological Structure of IT-departments of Educational Establishments .Teoriya i praktyka upravlinnya sotsial'nymy systemamy: filosofiya, psykholohiya, pedahohika, sotsiolohiya*. 2013. № 1. P. 81-98, 2013 (in Ukrainian).
- [13] S. H. Lytvynova, *Cloud Technologies in Preschool Educational Institutions Management* [online] Available: http://www.ruobolon.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=979:2013-06-12-18-44-53&catid=69:obolon-365&Itemid=91 (in Ukrainian)
- [14] I. D. Malyska, “Virtual educational communities as an effective mean of formation of ICT-competence: foreign experience”, *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, № 6 (38), 2013. [online]. Available: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/956/708> (in Ukrainian).
- [15] Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Van den Brande, G. (2016). *DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model*. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR27948 EN. doi:10.2791/11517/— 44 p. (in English)
- [16] *ICT competency standards for teachers: competency standards modules. UNESCO* [online]. Available: <http://cst.unesco-ci.org/sites/projects/cst/The%20Standards/ICT-CSTCompetency%20Standards%20Modules.pdf>. (in English)
- [17] V. Yu. Bykov, and O. V. Ovcharuk, *Assessment of information and communication competence of students and teachers in the conditions of European integration processes in education*. Kyiv, Ukraine: Pedagogical Thought, p.170, 2017. (in Ukrainian)
- [18] N. Morze, O. Buinytska, A. Kocharian, “IC-competence of teachers and students as a way for the formation of informational-educational environment of university”, *Kompetentnisno zorientovana osvita: yakisni vymiry*, Kyiv Ukraina: Kyivskiy un-t im. B.Hrinchenka, s. 151-196, 2015 (in Ukrainian).

- [19] N. Holota, "Teachers' preparation for the use of computer technologies in modern PEE", na *Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Modern preschool: realities and perspectives*, Nats. ped. universytetu im. M. P. Drahomanova (16 zhovt. 2008 r.), Kyiv : Vyd-vo NPU, s. 249-252, 2008 (in Ukrainian).
- [20] Z. P. Doroshenko, "Possibilities of modeling informational-educational environment of preschool educational establishment", *Doshkilna osvita*, № 3(29), s. 48-53, 2010 (in Ukrainian).
- [21] S. Semchuk, "Computer-developmental environment as a component of pedagogical process of preschool educational establishment", *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy* : zb. nauk. prats, hol. red. V. M. Madzihon ta in. Kyiv, Ukraina: Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy, vyp. 1(14), s. 18-23, 2015 (in Ukrainian).
- [22] V. Rybalko, O. Kovalska, "Development of cognitive activities of children by means of computer technologies", *Dytiachyi sadok.*, № 28 (556), lypen, s. 3-5, 2010 (in Ukrainian).
- [23] T. H. Osypova, "Computer programs for children of preschool age", *Detskyi sad ot A do Ya: nauchno-metod. zhurnal dlia pedahohov y rodytelei*, № 1, s. 149-161, 2003 (in Russian).
- [24] T. Bratitsis, T. Kotopoulos, K. Mandila, "Kindergarten children's motivation and collaboration being triggered via computer while creating digital stories: A case study". *International Journal of Knowledge and Learning*, 8(3-4), 239-258, 2012 (in English).
- [25] G. Fesakis, C. Sofroniou, E. Mavroudi, (2011). "Using the internet for communicative learning activities in kindergarten: The case of the "Shapes Planet", *Early Childhood Education Journal*, 38(5), 385-392, 2011 (in English).
- [26] I. M. Novyk, "Designing of educable computer games in educational process of preschool educational establishment", *Visnyk psykholohii i sotsialnoi pedahohiky*: zb. nauk. prats, Kyivskoho un-tu imeni Borysa Hrinchenka, vyp. 4, s. 34-36, 2010 (in Ukrainian).
- [27] L. Plowman, C. Stephen, "Children, play and computers in pre-school Education", *British Journal of Educational Technology*, 36 (2), 145-158, 2005 (in English).
- [28] S. I. Semchuk, "Computer games and their use in pedagogical process of PEE", *Pedahohyka. Aktualnye nauchnye yssledovaniya. Teoryia, praktyka*, sb. nauch. dokl., Varshava, Polsha: Yzd-vo: Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», s. 6-13, 2015 (in Ukrainian).
- [29] The basic component of preschool education, *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu*, Spetsvypusk, c. 1-29, 2012 (in Ukrainian).

